

підвищення керованості фінансової складової діяльності підприємства, необхідний цілісний облік і аналіз цих факторів. Подальші дослідження можуть бути пов'язані з уточненням підходів до оцінки важливості груп і окремих факторів фінансової стійкості підприємства.

Список використаних джерел: 1. *Гринкевич С.С.* Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / *С.С. Гринкевич* // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, Вип. 18.5. – С.110-114; 2. *Коваленко В.В., Крухмаль О.В.* Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / *В.В. Коваленко, О.В.Крухмаль* // Монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198с.; 3. *Пруц Р.Я.* Визначення факторів фінансової стійкості страхової компанії / *Р.Я. Пруц* // 69-та студентська науково-технічна конференція: секція "Економіка і менеджмент" : збірник тез доповідей / Національний університет "Львівська політехніка". - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. - С. 589-591; 4. *Путилова М.Д.* Факторы финансовой устойчивости предприятия / *М.Д. Путилова* // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Экономика и менеджмент. – Вып. №20 (196), 2010. – С.75-79.

О.І. Линник, канд. екон. наук, доц.

А.А. Флоря, студ. 5 курсу

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

На сьогоднішній день наявність дебіторської заборгованості та ефективне управління нею мають значний вплив на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. А у зв'язку з посиленням зовнішньоекономічних зв'язків, виходом українських підприємств на міжнародні ринки, потребою в значних іноземних капіталах, інтеграцією України в європейський економічний простір все більшої актуальності набувають питання організації обліку дебіторської заборгованості відповідно до зарубіжної практики, надання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

У міжнародній практиці дебіторська заборгованість відноситься до фінансових активів.

Більшість науковців і практиків визначають дебіторську заборгованість як борги. Наприклад, Ф.Ф. Бутинець трактує поняття дебіторської заборгованості як суму заборгованостей підприємств на певну дату [2].

Серед зарубіжних авторів дебіторська заборгованість трактується як така, яка виникає в процесі реалізації товарів, робіт, послуг. Наприклад, Є. Бріхгем визначає дебіторську заборгованість як суми, очікувані до надходження від клієнтів за вже продані товари [3].

У закордонній практиці дебіторська заборгованість також має такі варіанти перекладу: рахунки до отримання, рахунки дебіторів, дебітор за розрахунками.

Дебіторська заборгованість виникає в момент відвантаження товарів і виставлення платіжних документів на адресу покупця. Для відображення заборгованості по торгівельних операціях використовується рахунок «Рахунки до отримання» [4].

На суму відвантаження покупцям товарів за договірними цінами в обліку робиться запис:

Дт Рахунки до отримання

Кт Доходи від реалізації.

При отриманні грошей за відвантажені товари одночасно відображається закриття дебіторської заборгованості наступним записом:

Дт Грошові кошти

Кт Рахунки до отримання.

В міжнародному обліку дебіторська заборгованість поділяється на поточну заборгованість та не поточну (довгострокову). Останню в окремих країнах (наприклад, країнах Об'єднаних Арабських Еміратів) поділяють на середньострокову та довгострокову.

МСБО 1 «Подання фінансових звітів» виділяє у Балансі торговельну та іншу дебіторську заборгованість [5].

Торговельна (операційна) дебіторська заборгованість виникає в процесі звичайної операційної діяльності компанії за умови продажу товарів чи надання послуг в кредит.

Особлива (неопераційна) дебіторська заборгованість виникає від операцій, не пов'язаних з операційною діяльністю підприємства. До неї відносяться позики та аванси, видані працівникам або філіям компанії, депозити для покриття потенційних збитків, депозити, як гарантія платежу, дивіденди і відсотки до отримання тощо [6].

В зарубіжній практиці щодо класифікації дебіторської заборгованості в балансі існують лише загальні правила, які носять рекомендаційний, а не директивний характер.

Зазвичай дебіторська заборгованість в балансі зарубіжної компанії, зокрема в країнах англо-американської системи обліку класифікується:

- рахунки до отримання – вид дебіторської заборгованості, яка існує в результаті надання короткострокового кредиту («відкритий рахунок») продавцем покупцю. За нормальних умов кошти по рахунку повинні бути отримані протягом 30-60 днів;

- векселі до отримання;
- дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією.

В естонському балансі відображається також:

- дебіторська заборгованість дочірніх та материнських підприємств;
- дебіторська заборгованість пов'язаних підприємств;
- розрахунки з акціонерами;
- інша короткострокова дебіторська заборгованість [7].

У зарубіжних країнах оцінка дебіторської заборгованості проводиться на дату виникнення, дату погашення та на дату складання балансу. Причому на дату виникнення вона відображається за сумою виставленого рахунку або за сумою, зменшеною на величину знижки, на дату погашення – за сумою з урахуванням знижки (оплата в період дії знижки), на дату складання балансу – за сумою, скоригованою на знижку.

Тому однією з особливостей обліку дебіторської заборгованості є широке використання системи знижок.

Знижки, які надаються клієнтам, поділяються на дві групи:

- комерційні (торгівельні знижки);
- розрахункові (знижки за сплату в строк).

Торгівельні знижки (trade discounts) – процентні знижки від базисної ціни (при розпродажі, для постійних клієнтів), які не викликають облікових проблем.

Знижки за сплату в строк (each discounts) – процентні знижки, що надаються в залежності від строку сплати. Такого типу знижки надаються з метою змусити покупця сплатити рахунок до закінчення встановленого в договорі терміну. Саме такі знижки створюють проблему визнання дебіторської заборгованості, яка полягає в тому, що не ясно, чи отримає покупець знижку чи ні до того моменту, поки він не сплатить за товар [7].

Для відображення розрахункових знижок у зарубіжному обліку використовуються два методи: валовий і чистий.

При використанні валового методу обліку знижок за дострокову оплату, сума знижки не вираховується з доходу від продажу, тобто на рахунках обліку доходу і дебіторської заборгованості відображається загальна сума виставленого рахунку. Знижки відображаються лише тоді, коли відбувається оплата протягом періоду дії знижки [4].

Чистий метод передбачає первинне відображення в обліку дебіторської заборгованості за вирахуванням всієї можливої знижки, тобто за чистою вартістю, а за ситуації, коли покупець не використовує знижки, з'являється кредитовий рахунок «Втрачені (упущені) знижки за оплату в строк» [7].

На дату складання балансу дебіторська заборгованість оцінюється за чистою вартістю реалізації, яка визначається як різниця між первісною вартістю та знижками й сумнівною (безнадійною) заборгованістю.

Безнадійна заборгованість – це заборгованість, яка ймовірно, ніколи не буде сплачена.

Двома найбільш розповсюдженими методами обліку безнадійної заборгованості в більшості країн є метод прямого списання і метод нарахування резерву.

При використанні методу прямого списання очікувані збитки від безнадійних боргів не прогножуються, а списуються на витрати тоді, коли стає точно відомо, що рахунок не буде оплачено.

Метод прямого списання має ряд недоліків, а саме: складно точно визначити момент часу, коли заборгованість можна вважати безнадійною, він веде до порушення принципу відповідності доходів і витрат даного періоду. Тому даний метод можна використовувати у випадках, коли величина списаної безнадійної заборгованості не є істотною.

Метод нарахування резерву допускає розрахункову оцінку безнадійних боргів в кожному звітному періоді, навіть якщо на відповідний момент невідомо, які конкретно рахунки не будуть оплачені і неможливо визначити конкретний розмір безнадійної заборгованості [7]. Створення резерву для безнадійних боргів здійснюється такими методами:

- на основі загальної величини продажів;
- на основі загальної величини дебіторської заборгованості.

Отже, облік дебіторської заборгованості у зарубіжних країнах має свої особливості та є дещо відмінним від вітчизняної практики. На нашу думку, застосування гнучкої системи знижок є досить ефективним кроком для приваблення покупців, а також для своєчасного погашення заборгованості дебіторами. Тому запозичення зарубіжного досвіду дозволить удосконалити систему бухгалтерського обліку. Але як сказав Ф.Ф. Бутинець: «Зарубіжний облік не найкращий, так само як і не все в нашому обліку погано. Те, що для інших країн є добрим, може виявитись для нас значним кроком назад».

Список літератури: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999р. №237 зі змінами і доповненнями, внесеними Наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. №627. 2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручн. [для студ. вищ. навч. закл.] / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – 6-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП «Рута». 2005. – 756 с. 3. Гайдучок Т. С. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній системі / Гайдучок Т. С., Цегельник Н. І. // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2012. – Вип. 9(1). – С. 190-199. 4. Воронко Р. М. Облік у зарубіжних країнах, 2012. -

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/>. 5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>. 6. *О.М. Губачова, СІ. Мельник* Облік у зарубіжних країнах: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 432 с. 7. *Глушач Ю.С.* Особливості обліку дебіторської заборгованості в зарубіжних країнах/ *Глушач Ю.С.* // Вісник НТУ «ХПІ». – 2012. – № 1.(957).

Я.В. Биканова, студентка НТУ «ХПІ», каф. ЕАіО

Т.Ю. Чайка, канд. екон. наук, ст. викл. каф. ЕАіО

СИСТЕМА СПОСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В даний час для будь-якого підприємства вкрай актуальними є питання підвищення ефективності використання всіх виробничих ресурсів, у тому числі фінансових. Застосування ефективних форм управління здатне надати підприємству необхідні конкурентні переваги. У зв'язку з цим необхідно забезпечити керуючій ланці можливість найбільш раціональним чином своєчасно проводити аналіз фінансових ресурсів підприємства, виявляти резерви і розробляти заходи по підвищенню ефективності використання ресурсів підприємства. Це можливо тільки за умови грамотного використання всього комплексу наявних у розпорядженні дослідника способів і прийомів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Чітка систематизація інструментарію аналізу фінансово-господарської діяльності сприяє підвищенню ефективності його використання.

Економічний аналіз як наука характеризується наявністю великої кількості фундаментальних теоретичних і практичних розробок, в тому числі і в галузі систематизації методів та прийомів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Різним методичним підходам до вирішення даної проблеми присвячені, зокрема, роботи М.І. Синькевич, Т.М. Василюшин, І.Р. Яремчук, Г.К. Габдулліної, Р.А. Хазіяхметової, Н.А. Остап'юк, О.В. Олійник.

Метою даної роботи є уточнення підходів до вибору в конкретному дослідженні та особливостям застосування різних методів аналізу фінансово-